

Teismo praktikos rinkinys

TEISINGUMO TEISMO (antroji kolegija) SPRENDIMAS

2014 m. liepos 10 d.*

„Prašymas priimti prejudicinį sprendimą — EEB ir Turkijos asociacijos susitarimas — Papildomas protokolas — 41 straipsnio 1 dalis — Turkijos piliečių šeimos narių teisė gyventi šalyje — Nacionalinės teisės aktai, pagal kuriuos reikalaujama sutuoktinio, norinčio atvykti į šalies teritoriją, pagrindinių kalbos žinių įrodymo — Leistinumas — Direktyva 2003/86/EB — Šeimos susijungimas — 7 straipsnio 2 dalis — Suderinamumas“

Byloje C-138/13

dėl *Verwaltungsgericht Berlin* (Vokietija) 2013 m. vasario 13 d. nutartimi, kurią Teisingumo Teismas gavo 2013 m. kovo 19 d., pagal SESV 267 straipsnį pateikto prašymo priimti prejudicinį sprendimą byloje

Naime Dogan

prieš

Vokietijos Federacinę Respubliką

TEISINGUMO TEISMAS (antroji kolegija),

kuri sudaro kolegijos pirmininkė R. Silva de Lapuerta (pranešėja), teisėjai J. L. da Cruz Vilaça, G. Arestis, J.-C. Bonichot ir A. Arabadžiev,

generalinis advokatas P. Mengozzi,

posėdžio sekretorė A. Impellizzeri, administratorė,

atsižvelgęs į rašytinę proceso dalį ir įvykus 2014 m. vasario 5 d. posėdžiui,

išnagrinėjęs pastabas, pateiktas:

- *Naime Dogan*, atstovaujamos advokato C. Käss,
- Vokietijos vyriausybės, atstovaujamos T. Henze ir J. Möller,
- Danijos vyriausybės, atstovaujamos M. Wolff, C. Thorning ir V. Pasternak Jørgensen,
- Nyderlandų vyriausybės, atstovaujamos J. Langer ir M. Bulterman,
- Austrijos vyriausybės, atstovaujamos C. Pesendorfer,

* Proceso kalba: vokiečių.

— Europos Komisijos, atstovaujamos M. Condou-Durande, M. Kellerbauer ir W. Bogensberger, susipažinęs su 2014 m. balandžio 30 d. posėdyje pateikta generalinio advokato išvada, priima šį

Sprendimą

- 1 Prašymas priimti prejudicinį sprendimą pateiktas dėl Papildomo protokolo, kuris pasirašytas 1970 m. lapkričio 23 d. Briuselyje ir Europos ekonominės bendrijos vardu sudarytas, aprobuotas ir patvirtintas 1972 m. gruodžio 19 d. Tarybos reglamentu (EEB) Nr. 2760/72, skelbiančiu papildomo protokolo ir finansinio protokolo, pasirašytų 1970 m. lapkričio 23 d., kurie pridedami prie Susitarimo dėl Europos ekonominės bendrijos ir Turkijos asociacijos įsteigimo, ir susijusių su priemonėmis, kurių imamasi, kad jie įsigaliotų, sudarymą (OL L 293, p. 1, 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 11 sk., 11 t. p. 41, toliau – Papildomas protokolas), 41 straipsnio 1 dalies išaiškinimo. Šį susitarimą 1963 m. rugsėjo 12 d. Ankaroje pasirašė Turkija ir EEB bei Bendrijos valstybės narės, o Bendrijos vardu jis sudarytas, aprobuotas ir patvirtintas 1963 m. gruodžio 23 d. Tarybos sprendimu 64/732/EEB (OL 217, 1964, p. 3685; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 11 sk., 11 t. p. 10, toliau – Asociacijos susitarimas). Prašymas priimti prejudicinį sprendimą pateiktas ir dėl 2003 m. rugsėjo 22 d. Tarybos direktyvos 2003/86/EB dėl teisės į šeimos susijungimą (OL L 251, p. 12; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 19 sk., 6 t., p. 224) 7 straipsnio 2 dalies pirmos pastraipos išaiškinimo.
- 2 Šis prašymas priimti prejudicinį sprendimą pateiktas nagrinėjant N. Dogan ir Vokietijos Federacinės Respublikos ginčą dėl to, kad pastaroji atmetė N. Dogan prašymą išduoti vizą šeimos susijungimo tikslais.

Teisinis pagrindas

Sąjungos teisė

Asociacijos susitarimas

- 3 Pagal Asociacijos susitarimo 2 straipsnio 1 dalį šio susitarimo tikslas – skatinti nuolatinį ir darnų susitariančiųjų šalių prekybinių ir ekonominių santykių stiprinimą, visiškai atsižvelgiant į būtinybę užtikrinti greitesnę Turkijos ekonomikos vystymąsi, didinti Turkijos gyventojų užimtumo lygį ir gerinti jų gyvenimo sąlygas.
- 4 Pagal Asociacijos susitarimo 12 straipsnį „siekdamos laipsniškai tarpusavyje įgyvendinti laisvą asmenų judėjimą Susitariančios Šalys sutaria semtis įkvėpimo iš [EB 39], [EB 40] ir [EB 41] straipsnių“, o pagal šio susitarimo 13 straipsnį, „siekdamos panaikinti įsisteigimo laisvės tarpusavio apribojimus, Susitariančiosios Šalys susitaria semtis įkvėpimo iš [EB 43–46] ir [EB 48] straipsnių“.

Papildomas protokolas

- 5 Remiantis Papildomo protokolo 62 straipsniu, jis ir jo priedai yra neatskiriama Asociacijos susitarimo dalis.
- 6 Papildomo protokolo 41 straipsnio 1 dalyje numatyta:

„Susitariančiosios Šalys susilaiko nuo bet kokių naujų įsisteigimo laisvės ar laisvės teikti paslaugas apribojimų viena kitos atžvilgiu įvedimo.“

Direktyva 2003/86

7 Direktyvos 2003/86 1 straipsnyje numatyta:

„Šios direktyvos tikslas – nustatyti valstybių narių teritorijoje teisėtai gyvenantiems trečiųjų šalių piliečiams naudojimosi šeimos susijungimo teise sąlygas.“

8 Šios direktyvos 4 straipsnio 1 dalyje nustatyta:

„1. Pagal šią direktyvą ir laikydamosi IV skyriuje, taip pat 16 straipsnyje nustatytų sąlygų valstybės narės leidžia atvykti ir gyventi šiems šeimos nariams:

a) globėjo sutuoktiniui;

<...>“

9 Pagal minėtos direktyvos 6 straipsnio 1 dalį:

„Valstybės narės gali atmesti prašymą [leisti] šeimos nariams atvykti ir gyventi dėl viešosios tvarkos, visuomenės saugumo ar visuomenės sveikatos interesų.“

10 Direktyvos 2003/86 7 straipsnis suformuluotas taip:

„1. Tuo metu, kai yra pateiktas prašymas susijungti su šeima, atitinkama valstybė narė gali reikalauti, kad prašymą pateikęs asmuo pateiktų įrodymus, kad globėjas turi:

a) panašiai [panašaus dydžio] šeimai tame pačiame regione normaliomis laikomas gyvenamąsias patalpas, atitinkančias atitinkamoje valstybėje narėje galiojančius bendrus sveikatingumo ir saugos standartus;

b) sau ir savo šeimos nariams skirtą ligos [sveikatos] draudimą nuo bet kurios rizikos, nuo kurios atitinkamoje valstybėje narėje įprastai apdraudžiami savi piliečiai;

c) pastovių ir nuolatinių lėšų, kurių pakanka sau ir savo šeimos nariams išlaikyti nesinaudojant atitinkamos valstybės narės socialinės paramos sistema. Valstybės narės įvertina šias lėšas atsižvelgdamos į jų pobūdį ir reguliarumą bei minimalų nacionalinį darbo užmokestį ir pensijas, taip pat šeimos narių skaičių.

2. Valstybės narės gali reikalauti, kad trečiųjų šalių piliečiai laikytųsi integracijos priemonių pagal nacionalinę teisę.

Kalbant apie 12 straipsnyje nurodytus pabėgėlius ir (arba) pabėgėlių šeimos narius, pirmoje pastraipoje nurodytos integracijos priemonės gali būti taikomos tik tada, kai atitinkamiems asmenims jau yra leistas šeimos susijungimas.“

11 Šios direktyvos 17 straipsnyje nustatyta:

„Valstybės narės, atmesdamos prašymą, panaikindamos ar atsisakydamos atnaujinti leidimą gyventi arba sprendamos klausimą dėl globėjo ar jo šeimos nario išsiuntimo, deramai atsižvelgia į asmens šeimos santykių pobūdį ir tvirtumą, jo gyvenimo valstybėje narėje trukmę, šeimos, kultūrinių ir socialinių ryšių su jo ar jos kilmės šalimi buvimą.“

Vokietijos teisė

12 Kaip matyti iš prašymo priimti prejudicinį sprendimą, prašoma viza išduodama vadovaujantis toliau nurodytomis 2008 vasario 25 d. paskelbtos redakcijos Vokietijos įstatymo dėl užsieniečių gyvenimo, darbo ir integracijos federalinėje teritorijoje (*Gesetz über den Aufenthalt, die Erwerbstätigkeit und die Integration von Ausländern im Bundesgebiet, BGBl. 2008 I, p. 162*), iš dalies pakeisto 2013 m. sausio 21 d. įstatymo 2 straipsniu (*BGBl. 2013 I, p. 86*, toliau – Įstatymas dėl užsieniečių gyvenimo šalyje), nuostatomis.

13 Pagal šio įstatymo 2 straipsnio 8 dalį:

„Elementarios vokiečių kalbos žinios atitinka Bendrųjų Europos kalbų metmenų (1998 m. kovo 17 d. Europos Tarybos Ministrų Komiteto rekomendacija valstybėms narėms Nr. R (98) 6 dėl Bendrųjų Europos kalbų metmenų – BEKM) A 1 lygį.“

14 Minėto įstatymo 27 straipsnio 1 dalyje numatyta:

„Siekiant apsaugoti santuoką ir šeimą pagal *Grundgesetz* (Vokietijos Konstitucija) 6 straipsnį, leidimas laikinai gyventi gali būti išduodamas ir pratęsimas dėl užsieniečio šeimos narių bendro šeimos gyvenimo Vokietijos teritorijoje (šeimos susijungimo).“

15 Šio įstatymo 30 straipsnis „Sutuoktinių susijungimas“ suformuluotas taip:

„1. Leidimas laikinai gyventi šalyje turi būti išduodamas užsieniečio sutuoktiniui, jeigu:

- 1) abiem sutuoktiniams yra suėję 18 metų,
- 2) sutuoktinis gali bent elementariai susikalbėti vokiečių kalba ir
- 3) užsienietis
 - a) turi leidimą nuolat gyventi šalyje <...>

Leidimas laikinai gyventi šalyje gali būti išduodamas neatsižvelgiant į pirmo sakinio 1 ir 2 punktus, jeigu:

1. užsienietis turi leidimą gyventi šalyje pagal 19–21 straipsnius [leidimas gyventi vykdant tam tikrą darbinę veiklą], o santuoka jau buvo sudaryta tuo metu, kai užsienietis savo interesų centrą perkėlė į Vokietijos teritoriją <...>

Leidimas laikinai gyventi šalyje gali būti išduodamas neatsižvelgiant į pirmo sakinio 2 punktą, jeigu:

- 1) <...>
- 2) sutuoktinis negali įrodyti elementarių vokiečių kalbos žinių dėl fizinės, protinės arba psichologinės ligos arba negalios;

<...>“

16 Iš prašymo priimti prejudicinį sprendimą matyti, kad Įstatymo dėl užsieniečių gyvenimo šalyje 30 straipsnio 1 dalies pirmo sakinio antras punktą buvo ištrauktas 2007 m. rugpjūčio 19 d. Įstatymu dėl Europos Sąjungos direktyvų, susijusių su teise gyventi šalyje ir prieglobsčiu, perkėlimo į nacionalinę teisę (*Gesetz zur Umsetzung aufenthalts- und asylrechtlicher Richtlinien der Europäischen Union, BGBl. 2007 I, p. 1970*).

Pagrindinė byla ir prejudiciniai klausimai

- 17 Pagrindinės bylos ieškovė yra 1970 m. Turkijoje gimusi ir ten gyvenanti Turkijos pilietė. Ji prašo vizos šeimos susijungimo su 1964 m. gimusiu sutuoktiniu, kuris taip pat yra Turkijos pilietis ir Vokietijoje gyvena nuo 1998 m., tikslais.
- 18 Nuo 2002 m. S. Dogan turėjo leidimą laikinai gyventi šalyje, o šiuo metu turi leidimą nuolat gyventi šalyje. Jis vadovauja vienai uždarajai akcinei bendrovei, kurios dauguma akcijų priklauso jam. Šia veikla jis užsiima iki šiol.
- 19 2011 m. sausio 18 d. N. Dogan Vokietijos ambasadoje Ankaroje (Turkija) pateikė prašymą sutuoktinių susijungimo tikslais išduoti vizą jai ir iš pradžių dviem vaikams. Tam ji, be kita ko, pateikė *Goethe-Institut* (Gėtės institutas) patvirtinimą, kad 2010 m. rugsėjo 28 d. išlaikė A 1 lygio kalbos egzaminą ir gavo įvertinimą „pakankamai“ (62 taškai iš 100). Už rašybos gebėjimus ji surinko 14,11 taško iš 25 įmanomų.
- 20 Tačiau, anot Vokietijos ambasados, pareiškėja yra neraštinga. Egzaminą ji išlaikė kelių pasirinkčių teste atsitiktinai pažymėjusi atsakymus ir atkartojusi tris mintinai išmoktus sakinius.
- 21 Todėl neturėdama vokiečių kalbos žinias patvirtinančio įrodymo Vokietijos ambasada 2011 m. kovo 23 d. sprendimu N. Dogan prašymą atmetė. Šio sprendimo pagrindinės bylos pareiškėja neginčijo, tačiau 2011 m. liepos 26 d. toje pačioje ambasadoje pateikė naują prašymą šeimos susijungimo tikslais išduoti vizą tik jai vienai, 2011 m. spalio 31 d. sprendimu ambasada šį prašymą vėl atmetė.
- 22 Gavusi 2011 m. lapkričio 15 d. advokato prašymą persvarstyti priimtą sprendimą (vok. *Remonstration*), Vokietijos ambasada Ankaroje panaikino pradinį sprendimą ir vietoj jo 2012 m. sausio 24 d. dėl šio prašymo priėmė taip pat neigiamą sprendimą motyvuodama tuo, kad pagrindinės bylos pareiškėja neturi reikalaujamų kalbos žinių, nes yra neraštinga.
- 23 N. Dogan manė, kad turi reikalaujamų kalbos žinių, ir, be to, teigė, kad reikalavimu įrodyti vokiečių kalbos žinias pažeidžiamas Asociacijos susitarime įtvirtintas *reformatio in peius* draudimas, todėl 2012 m. sausio 24 d. šį sprendimą apskundė *Verwaltungsgericht Berlin* (Berlyno administracinis teismas).
- 24 Šiomis aplinkybėmis *Verwaltungsgericht Berlin* nutarė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir pateikti Teisingumo Teismui šiuos prejudicinius klausimus:
 - „1. Ar <...> Papildomo protokolo, susijusio su priemonėmis, kurių reikia imtis pereinamuju asociacijos, įsteigtos [asociacijos] susitarimu, laikotarpiu, 41 straipsnio 1 daliai prieštarauja išgaliojus minėtoms nuostatomis pagal nacionalinę teisę įvesta tvarka, pagal kurią Turkijos piliečio, turinčio teisinį statusą pagal minėto protokolo 41 straipsnio 1 dalį, šeimos nario pirmas atvykimas į [Vokietijos Federacinės Respublikos] teritoriją siejamas su sąlyga, kad šeimos narys prieš atvykdamas turi įrodyti, jog gali elementariai susikalbėti vokiškai?
 2. Ar <...> Direktyvos 2003/86/EB <...> 7 straipsnio 2 dalies pirmai pastraipai prieštarauja pirmajame klausime nurodytos nacionalinės teisės nuostatos?“

Dėl prejudicinių klausimų

Dėl pirmojo klausimo

- 25 Pirmuoju klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės nori sužinoti, ar Papildomo protokolo 41 straipsnio 1 dalį reikia aiškinti taip, kad pagal joje įtvirtintą *status quo* išlygą draudžiama po minėto Papildomo protokolo įsigaliojimo atitinkamoje valstybėje narėje įtraukta nacionalinės teisės nuostata, pagal kurią toje valstybėje gyvenančių Turkijos piliečių sutuoktiniams, kurie į šios valstybės teritoriją nori atvykti šeimos susijungimo tikslais, nustatyta sąlyga prieš tai įrodyti, kad įgijo elementarių tos valstybės narės valstybinės kalbos žinių.
- 26 Pirmiausia primintina, kad pagal nusistovėjusią teismo praktiką Papildomo protokolo 41 straipsnio 1 dalyje įtvirtinta *status quo* išlyga apskritai draudžiama įvesti bet kokią naują priemonę, kurios tikslas ar pasekmė būtų tai, kad Turkijos piliečio naudojimasis laisvu darbuotojų judėjimu arba laisve teikti paslaugas nacionalinėje teritorijoje būtų siejamas su labiau ribojančiomis sąlygomis nei tos, kurios jam taikytos atitinkamoje valstybėje narėje Papildomo protokolo įsigaliojimo momentu (Sprendimo *Dereci ir kt.*, C-256/11, EU:C:2011:734, 88 punktą ir jame nurodyta teismo praktika).
- 27 Be to, pripažinta, kad pagal šią nuostatą draudžiama nuo teisės akto, į kurį įtraukta ta nuostata, įsigaliojimo priimančiojoje valstybėje narėje nustatyti bet kokius naujus naudojimosi įsisteigimo laisve ar laisve teikti paslaugas apribojimus, įskaitant tuos, kurie susiję su materialinėmis ir (arba) procedūrinėmis Turkijos piliečių pirmojo leidimo atvykti į šios valstybės narės teritoriją, kur jie ketina pasinaudoti minėtomis ekonominėmis laisvėmis, sąlygomis (Sprendimo *Oguz*, C-186/10, EU:C:2011:509, 22 punktą ir jame nurodyta teismo praktika).
- 28 Galiausiai, pagal Teisingumo Teismo praktiką, nesvarbu, ar remiamasi įsisteigimo laisve, ar laisve teikti paslaugas, tik tuo atveju, kai aptariama veikla yra ekonominės veiklos pasekmė, *status quo* išlyga gali būti siejama su Turkijos piliečių atvykimo į valstybę narę ir gyvenimo joje sąlygomis (Sprendimo *Demirkan*, C-221/11, EU:C:2013:583, 55 punktą).
- 29 Šiuo atveju neginčytina, kad pagrindinėje byloje nagrinėjama nacionalinė nuostata buvo įtraukta po 1973 m. sausio 1 d., kurią atitinkamoje valstybėje narėje įsigaliojo Papildomas protokolas, ir kad ja šeimos susijungimo srityje sugriežtinamos iki tol galiojusios šioje valstybėje narėje gyvenančių užsieniečių sutuoktinių priėmimo sąlygos, todėl pasunkinamas susijungimas.
- 30 Be to, iš prašymo priimti prejudicinį sprendimą matyti, kad N. Dogan į atitinkamos valstybės narės teritoriją nori atvykti ne siekdama pasinaudoti laisve teikti paslaugas ar įsisteigimo laisve, o siekdama atvykti pas ten gyvenantį sutuoktinį ir su juo gyventi šeimoje.
- 31 Galiausiai iš prašymo priimti prejudicinį sprendimą taip pat paaiškėja, kad S. Dogan yra Turkijos pilietis, gyvenantis atitinkamoje valstybėje narėje nuo 1998 m. ir kaip vienos uždarnosios akcinės bendrovės, kurios dauguma akcijų priklauso jam, vadovas turintis pajamų iš savarankiškos veiklos (šiuo klausimu žr. Sprendimo *Asscher*, C-107/94, EU:C:1996:251, 26 punktą). Šiomis aplinkybėmis N. Dogan situacija patenka į įsisteigimo laisvės taikymo sritį.
- 32 Todėl pagrindinėje byloje aptariamos nacionalinės nuostatos suderinamumas su Papildomo protokolo 41 straipsnio 1 dalyje įtvirtinta *status quo* išlyga turi būti nagrinėjamas atsižvelgiant į tai, kad S. Dogan naudojasi įsisteigimo laisve.

- 33 Todėl reikia patikrinti, ar naujos tvarkos, kuria valstybėje narėje gyvenančių Turkijos piliečių sutuoktiniams nustatomos griežtesnės pirmojo leidimo atvykti sąlygos, palyginti su taikytomis toje valstybėje narėje Papildomo protokolo įsigaliojimo momentu, įvedimas šeimos susijungimo srityje gali būti minėtų Turkijos piliečių įsisteigimo laisvės „naujas apribojimas“, kaip jis suprantamas pagal Papildomo protokolo 41 straipsnio 1 dalį.
- 34 Šiuo klausimu pažymėtina, kad Teisingumo Teismas yra nusprendęs, jog šeimos susijungimas yra būtina priemonė, kad valstybių narių darbo rinkose dirbantiems Turkijos piliečiams būtų sudaryta galimybė gyventi šeimos gyvenimą, ir padeda pagerinti jų gyvenimo šalyje kokybę ir jų integraciją šiose valstybėse (žr. Sprendimo *Dülger*, C-451/11, EU:C:2012:504, 42 punktą).
- 35 Jeigu kurios nors valstybės narės įstatymais pasunkinamas arba padaromas neįmanomas šeimos susijungimas ir dėl to Turkijos pilietis gali būti priverstas rinktis arba veiklą atitinkamoje valstybėje narėje, arba šeimos gyvenimą Turkijoje, tai gali turėti įtakos jo apsisprendimui įsisteigti valstybėje narėje siekiant nuolat vykdyti ekonominę veiklą.
- 36 Todėl laikytina, kad tokia kaip pagrindinėje byloje nagrinėjama tvarka, kai Turkijos piliečių sutuoktiniams nustačius griežtesnes pirmojo leidimo atvykti į atitinkamą valstybę narę sąlygas, palyginti su taikytomis toje valstybėje narėje Papildomo protokolo įsigaliojimo momentu, pasunkinamas šeimos susijungimas, yra Turkijos piliečių naudojimosi įsisteigimo laisve „naujas apribojimas“, kaip jis suprantamas pagal Papildomo protokolo 41 straipsnio 1 dalį.
- 37 Galiausiai pažymėtina, kad toks apribojimas, kurio tikslas arba pasekmė būtų tai, kad Turkijos piliečio naudojimosi įsisteigimo laisve nacionalinėje teritorijoje būtų siejamas su labiau ribojančiomis sąlygomis nei tos, kurios jam taikytos Papildomo protokolo įsigaliojimo momentu, yra draudžiamas, išskyrus atvejus, kai jis pateisinamas privalomuoju bendrojo intereso pagrindu arba yra tinkamas užtikrinti, kad būtų pasiektas teisėtas tikslas, ir neviršija to, kas būtina jam pasiekti (pagal analogiją žr. Sprendimo *Demir*, C-225/12, EU:C:2013:725, 40 punktą).
- 38 Net darant prielaidą, kad Vokietijos vyriausybės nurodyti pagrindai, t. y. priverstinių santuokų prevencija ir integracijos skatinimas, gali būti privalomieji bendrojo intereso pagrindai, tokia kaip pagrindinėje byloje nagrinėjama nacionalinė nuostata viršija tai, kas būtina tikslui pasiekti, nes nepateikus įgytų pakankamų kalbos žinių įrodymo savaimė atmetamas prašymas dėl šeimos susijungimo, neatsižvelgiant į konkrečias pavienio atvejo aplinkybes.
- 39 Atsižvelgiant į visa tai, kas išdėstyta, į pirmąjį klausimą reikia atsakyti taip: Papildomo protokolo 41 straipsnio 1 dalį reikia aiškinti taip, kad pagal joje įtvirtintą *status quo* išlygą draudžiama po minėto Papildomo protokolo įsigaliojimo atitinkamoje valstybėje narėje įtraukta nacionalinės teisės nuostata, pagal kurią toje valstybėje gyvenančių Turkijos piliečių sutuoktiniams, kurie į šios valstybės teritoriją nori atvykti šeimos susijungimo tikslais, nustatyta sąlyga prieš atvykstant įrodyti, kad įgijo elementarių tos valstybės narės valstybinės kalbos žinių.

Dėl antrojo klausimo

- 40 Atsižvelgiant į atsakymą į pirmąjį prejudicinį klausimą, antrojo klausimo nagrinėti nebereikia.

Dėl bylinėjimosi išlaidų

- 41 Kadangi šis procesas pagrindinės bylos šalims yra vienas iš etapų prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusių teismo nagrinėjamoje byloje, bylinėjimosi išlaidų klausimą turi spręsti šis teismas. Išlaidos, susijusios su pastabų pateikimu Teisingumo Teismui, išskyrus tas, kurias patyrė minėtos šalys, nėra atlygintinos.

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (antroji kolegija) nusprendžia:

Papildomo protokolo, kuris pasirašytas 1970 m. lapkričio 23 d. Briuselyje ir Europos ekonominės bendrijos vardu sudarytas, aprobuotas ir patvirtintas 1972 m. gruodžio 19 d. Tarybos reglamentu (EEB) Nr. 2760/72, skelbiančiu papildomo protokolo ir finansinio protokolo, pasirašytų 1970 m. lapkričio 23 d., kurie pridedami prie Susitarimo dėl Europos ekonominės bendrijos ir Turkijos asociacijos įsteigimo, ir susijusių su priemonėmis, kurių imamasi, kad jie įsigaliojūt, sudarymą, 41 straipsnio 1 dalį reikia aiškinti taip, kad pagal joje įtvirtintą *status quo* išlygą draudžiama po minėto Papildomo protokolo įsigaliojimo atitinkamoje valstybėje narėje įtraukta nacionalinės teisės nuostata, pagal kurią toje valstybėje gyvenančių Turkijos piliečių sutuoktiniams, kurie į šios valstybės teritoriją nori atvykti šeimos susijungimo tikslais, nustatyta sąlyga prieš atvykstant įrodyti, kad įgijo elementarių tos valstybės narės valstybinės kalbos žinių.

Parašai.